

Slovenski dom

Štev. 268.

V Ljubljani, petek 25. novembra 1938.

Leto III

Uradno poročilo in izjave Chamberlaina in Daladiera o razgovorih v Parizu

Popolen sporazum o bodoči politiki in obrambi Francije in Anglije

Pariz, 25. novembra. o. Razgovori med predsednikom angleške vlade Chamberlainom in zunanjim ministrom Halifaxom ter med francoskim ministrskim predsednikom Daladierom in zunanjim ministrom Bonnetom so se začeli včeraj dopoldne in nadaljevali tudi popoldne do 19.30. Trajali so vsega skupaj nad pet ur. V njih so državniški načeli vsa važna vprašanja, ki se tičejo obeh držav in Evrope.

Po razgovorih je bilo izdano skupno uradno poročilo, ki pravi: Obisk Chamberlaina in Halifaxa v Parizu je dal francoskim ministrom priliko, da se z angleškimi tovarišema porazgovorijo o vseh glavnih vprašanjih, ki se tičejo obeh držav. Tako tistih, ki se nanašajo na obrambo, kakor onih, ki veljajo skupnemu diplomatskemu nastopanju. Pri teh razgovorih se je pokazalo, da ministri obeh držav zastopajo docela enako smer v politiki, katero navdihuje ista želja za ohranitev in utrditev miru.

Za tem sta predsednik angleške in predsednik francoske vlade dal časnikiarjem vsak svojo izjavo.

Predsednik angleške vlade Chamberlain je izjavil zastopnikom tiska:

»Nimam nič dodatnega, kar bi objavljeno uradnemu poročilu. V celoti smo dosegli popoln sporazum s francoskimi ministri v vseh vprašanjih naše politike, ki ima za cilj ohranitev in ustalitev miru. Sklenili smo doseči ta cilj. Proučevali smo vprašanje narodne obrambe in pa zadeve, ki se tičejo splošne diplomatske akcije. Trenutno našo delo je samo korak za ohranitev in utrditev miru.«

Nato je Chamberlain omenil izjavo med Nemčijo in Francijo in rekel:

»Izredno smo zadovoljni, da je bilo mogoče med Francijo in Nemčijo skleniti sporazum, ker vemo, da bo ta sporazum drugi korak, da dosežemo svoj cilj, ki smo ga postavili tedaj, ko smo podpisovali Münchenski sporazum. Mislim, da je zelo važno, da so se zastopniki obeh vlad lahko sestali, kajti položaj se menjuje skoraj vsako uro. Zelo koristno je za naši dve državi, da prihajamo na take osebnostne stike in sestanke, ki pred svetom izpričujejo našo popolno soglasnost, našo skupno pot in tudi naše posebnosti.«

Predsednik francoske vlade Daladier je takoj izjavil naslednje:

»Francoska vlada je včeraj z izrednim zadovoljstvom sprejela prijateljski obisk Chamberlaina in Halifaxa. Tudi pariski prebivalstvo je z navdušenimi manifestacijami našim gostom izrazilo hvaležnost francoskega naroda. Danes smo v popolni odprtosti proučili najvažnejša mednarodna vprašanja in pri vseh ugotovili popoln sporazum. Prisrčno sodelovanje in prijateljsko zaupanje med angleško in francosko vlado, ki traja že več mesecev, se je tudi ob tej priložnosti enkrat v celoti potrdilo. Prepričan sem, da bo sodelovanje med dvema demokracijama tako v obrambi, kakor tudi pri proučevanju velikih mednarodnih problemov trajalo naprej.

Iz poluradnih virov poročajo, da so se ministri porazgovorili o naslednjih vprašanjih:

Francija pred splošno stavko

Pariz, 25. nov. Franciji grozi splošna stavka v vsej industriji in prometu. Stavko so začele levčarske delavske organizacije, ki jih vodijo komunisti, ki hočejo vreči Daladierovo vlado deloma zaradi zadnjih finančnih ukrepov, deloma pa zaradi njene mirovne politike. Vlada hoče za vsako ceno obdržati red in mir. Ker delavci zasedajo tovarne, je vlada v vse stavkujoče kraje poslala mobilno gardo, ki tovarne izpraznjuje. Stavka je objela do zdaj že skoraj vse kovinsko industrijo, zlasti državne orožarne in letalske tovarne. V Valenciennesu stavka 40.000 kovinskih delavcev in 15.000 rudarjev. Delo je ustavljeno v velikih tovarnah za strelivo v Bilancourtu pri Parizu ter v velikih državnih letalskih tovarnah Caudron v Issyju. V Lilleu stavka 12.000 državnih železničarjev in delavcev. Stavka je izbruhnila prav v času, ko je Franciji nujno potrebno, da z vsemi močmi in z vso naglico izpopolni svojo državno obrambo. Ogrožajo pa to delo komunisti, ki hujskajo delavstvo.

Obnovitev trboveljskega procesa

Današnje »Jutro« poroča, da bo pred celjskim okrožnim sodiščem obnovljen trboveljski proces. Da ne bo pomote, izpopolnjujemo to poročilo v toliko, da »Jutro« najbrž misli proces proti orjunskega morilec, ki so 1. junija 1924 v Trbovljah ustrelili rudarja Fritza in Zupana, dalje 70-letnega starega Rozina, ki je šel od maše, in njegovega štiriletnega rejca. Hudo so ranili 8, lažje pa 15 rudarjev. Za talca so vzeli s seboj rudarskega fanta Fakina, ki so ga ves dan vlačili s seboj po veselicah, nato pa ga je skupina Orjuncv z nekim pokojnim Kolarjem z Rakeka na čelu v trboveljskem kamnolomu po dolgem mučenju ustrelila. Orjuna je bila teroristična organizacija tedanje samostojne demokratske stranke, današnje JNS, ki naj bi z nasilji pripravila diktaturo te stranke. Mogočni slovenski in izvenlovenski prijatelji Orjune so dosegli, da do procesa proti trboveljskim morilec ni nikdar prišlo. Preiskavo je po nalogu notranjega ministra Svetozarja Pribičevića, ki je bil sam Orjunc, vodil tedanji in sedanjí zaveznik dr. Kramerja, Večeslav Vilder, zdaj vodja enega krila federalistov. Tudi Vilder je bil član Orjune, kakor tedanji pravosodni minister in sedanjí JNS-arski kandidat dr. Grisogono. V dokaz za to je pisanje tedanjega tiska, »Jutro« in »Slovenski narod« sta tedaj na vse kriplje dokazovala, da so se trboveljski rudarji postrelili sami in da so rudarji tudi sami ustrelili Fakina. Orjuna je tisti

1. Bodoče francosko-angleško razmerje do Nemčije in bodoča politika obeh držav v Srednji Evropi, ki se bo ravnala po tem razmerju.

2. Vojaško sodelovanje med Francijo in Anglijo, katerega izpolnitev zahtevajo septembrski dogodki v Evropi. Ministri so izdelali glavne smernice za bodoče vojaško in obrambno sodelovanje, stvarni načrt pa bodo izdelali strokovnjaki.

3. O vprašanjih Daljnega Vzhoda so ugotovili, da morata glede novega položaja tam biti Francija in Anglija neprestano v stiku, ker sta obe prizade

deti zaradi nenavadnega razmaha japonske moči na Kitajskem.

4. Razmerje med obema državama in Italijo bodo uredili z rednimi diplomatskimi pogajanjmi, v kolikor se to že ni zgodilo.

5. Špansko vprašanje in priznanje vojnih pravic generalu Francu je zavistno od odbora za nevmesavanje v Londonu. Preden bodo obema španskima strankama priznali vojne pravice, je treba izvesti popoln umik prostovoljcev z obeh španskih strani.

Sprejem angleških ministrov pri knezu namestniku Pavlu

London, 25. nov. m. Angleška kraljica Mary je priredila včeraj na čast Nj. Vis. knezu Pavlu in knežinji Olgi intimno kosilo. To je bila obenem prva svečanost, prirejena na čast knezu Pavlu in knežinji Olgi, ker je žalovanje radi smrti tete angleškega kralja, norveške

kraljice Maud spremenilo spored slovesnosti, ki jih bodo na Angleškem priredili na čast visokima jugoslovanskima gostoma. Ko se bosta vrnila iz Pariza nazaj v London ministrski predsednik Chamberlain in zunanji minister Halifax, bosta sprejeta pri knezu Pavlu.

Prvi korak k francosko-nemškemu sporazumu

Nemški zunanji minister bo potoval 28. novembra v Pariz

na podpis francosko-nemške izjave o nenapadenju

Berlin, 25. nov. o. Uradno poročajo, da bo nemški zunanji minister von Ribbentrop odpotoval v Pariz 28. novembra. Takrat bo v Parizu podpisana in razglašena skupna nemško-francoska izjava. Ribbentrop bo imel s francoskimi državniškimi nekaj važnih razgovorov, nato pa bo odpotoval naravnost v München, da poroča o svojih obiskih in razgovorih kancelarju Hitlerju. Izjava bosta podpisala Ribbentrop in francoski zunanji minister Bonnet. Izjava bo vsebovala tri odstavke.

V prvem se obe državi obvezujeta, da ne bosta druga drugo napadli.

V drugem odstavku izjavljata, da nimata druga do druge nikakih teritorialnih zahtev.

V tretjem odstavku pa se obvezujeta, da bosta odslej vse spore med seboj poravnali z mirnim sporazumevanjem.

Ker bosta s to izjavo Nemčija in Francija druga drugo priznali svoje meje in sedanje posestno stanje, ne more potem takem biti več govora o tem, da bi Nemčija zahtevala, naj Francija odstopi kak del svojih kolonij.

Nemška uradna poročila pravijo, da je do tega pomembnega koraka prišlo po izraziti želji Hitlerje, ki je zadnja leta večkrat jasno in izrazito poudarjal, da Nemčija ne zahteva od Francije ničesar.

Francosko-nemška izjava, ki bo podpisana pred ureditvijo razmerja med Italijo in Francijo, pomeni začetek obsežnih razgovorov za popoln sporazum med obema državama na vseh področjih.

Potovanje češkoslovaškega zun. min. Chvalkovskega v Berlin

Pred izjavo štirih velesil o stalnosti novih češkoslovaških meja

Berlin, 25. nov. m. Češkoslovaški zunanji minister Chvalkovski bo konec prihodnje tedna odpotoval v Berlin radi jamstva za nove češkoslov. meje. Berlinski krogi smatrajo, da je vprašanje Karpatske Ukrajine za trajno rešeno z dunajskimi sklepi in da se to vprašanje ne more več postavljati na dnevni red.

Budimpešta, 25. nov. o. Uradno poročajo, da sta italijanski in nemški poslanik že v ponedeljek izročila madžarski vladí spomenice svojih vlad, v katerih Italija in Nemčija zahtevata, naj smatra Madžarska za končno veljavno razsodbo, ki sta jo Nemčija in Italija glede meja med CSR in Madžarsko izrekli na Dunaju.

Predsednik madžarske vlade Imredy pa je izjavil, da se madžarska stališče ni spremenilo in da

ga najbolj jasno označuje izjava zunanjega ministra Kanyje v poslanski zbornici. Kanya je v imenu vlade dejal, da Madžarska ne more jamčiti za stalnost novih meja med CSR in med sabo, dokler ne bodo vse narodne manjšine na Češkoslovaškem, zlasti pa Ukrajinci odločali o svoji usodi s plebiscitom pod mednarodnim nadzorom.

Ker sta Češkoslovaška in nemška vlada že ukrenili vse potrebno za mednarodno jamstvo novih češkoslovaških meja, se zdi, da bosta v kratkem tudi Anglija in Francija izjavili, da so nove češkoslovaške meje brez ozira na poljske in madžarske želje nedotakljive in da zanje jamčijo vse štiri velesile, ki so podpisale sporazum v Münchenu.

Romunski kralj je včeraj bil pri Hitlerju

Berchtesgaden, 25. novembra. AA. DNB. Romunski kralj Karel II. je obiskal včeraj popoldne v spremstvu prestolonaslednika Mihaela kancelarja Hitlerja v Obersalzbergu. Hitler je priredil na čast visokima gostoma svečano kosilo. Po velikem šte

vilu uglednih tujih državnikov, diplomatov in vojaških osebnosti, ki so Hitlerja obiskale v zadnjih letih v Obersalzbergu, predstavlja bivanje romunskega kralja Karela po obisku bolgarskega kralja Borisa drugi obisk vladajočega kralja v Obersalzbergu.

Kralj Karel je prispel ob 12.10 s posebnim vlakom v Berchtesgaden, kjer ga je sprejel minister Meissner v spremstvu ostalih odličnih osebnosti. Kralj Karel se je podal takoj v Obersalzberg. Na slavlolu ob vzhodu hriba sta vihrali romunska in nemška zastava. Kanceler Hitler je sprejel visokega gosta z zunanjim ministrom Ribbentropom na stopnišču pred zgradbo, kjer ga je najpristnejše pozdravil in odpeljal v svoj dom. Nato je imel takoj daljši razgovor s kraljem Karlom, in sicer ob navzočnosti zunanjega ministra v Ribbentropa.

Obisk romunskega kralja Karela pri Hitlerju je bil končan nekoliko po 15. Hitler je pospremil svojega gosta do avtomobila, kjer se je od njega poslovil. Izkazala mu je čast tudi častna četa Hitlerjeve telesne straže. Na postaji v Berchtesgaden je kralj Karel vstopil v poseben vlak, s katerim se je odpeljal v München.

Ob obisku kralja Karela pri državnem kancelarju Hitlerju je bilo izdano naslednje uradno poročilo: »Nj. Vel. kralj Karel II. je v spremstvu svojega sina Nj. kr. Vis. prestolonaslednika Mihaela obiskal vodjo in državnega kancelarja Hitlerja v Obersalzbergu. Obisk je bil zasebnega značaja. Kanceler Hitler je priredil zatem kosilo na čast romunskemu vladarju. Razgovorov in kosila se je udeležil tudi zunanji minister v. Ribbentrop.

Razstavo jugoslovanske grafične umetnosti so odprli danes v Kopenhagenu. Razstava bo velikega propagandnega pomena za Jugoslavijo.

Vesti 25. novembra

Novega predsednika češkoslovaške republike bodo izvolili v sredo, 30. novembra dopoldne. Izvoljen bo soglasno edini uradni kandidat dr. Hacha. Komunisti se bodo glasovanja vzdržali.

Solska ladja finske mornarice »Sumen Jutsen« kliče na pomoč, ker jo je zajel silen vihar v Biskajskem zalivu. Na njej je 60 gojencev mornariške akademije.

Ameriška letalska industrija bo morala potrojiti svojo proizvodnjo, da bo kos oboroževalnemu načrtu, ki ga je določil predsednik Roosevelt. Ko bodo letalske tovarne do konca izpopolnjene, bodo na mesec izdelale 2000 letal.

Belgijski kralj Leopold III. se je včeraj vrnil z uradnega obiska na Holandskem.

Osem letalskih napadov v 18 urah je izvedlo Francosko letalstvo včeraj na Barcelono.

O pomenu kulturnega sporazuma med Nemčijo in Italijo veliko pišejo listi obeh držav, ki poudarjajo, da bo zveza med obema državama po podpisu tega sporazuma še trdnjša in trajnejša.

Več sto hiš je zgorelo v okolici mesta Santa Monica v Kaliforniji. Vnel se je gozd, požar se je potem razširil na veliko površino. Pogrešajo nad 100 ljudi.

Slovaška avtonomna vlada je prepovedala delovanje nemški in madžarski socialno demokratski stranki.

Nemški poslanik v Združenih državah Dickhoff je sinoči odpotoval v Nemčijo. Pri odhodu je dejal časnikarjem, da ne ve, kdaj se bo vrnil.

Včeraj se je v Rimu poročila Mussolinijeva nečakinja Evi. Poroče se je udeležil italijanski ministrski predsednik Mussolini z ženo.

Slovit orkan je divjal ob istrski obali, kjer se je zadnja dva dneva potopilo več ribiških ladij.

Glavno judovsko sinagogo v Bukarešti so neznanzi okradli in odnesli iz blagajne čez pol milijona lejev.

Predsednik poljske republike Moscicki je sklical novo zbornico na sejo za 28. novembra.

Saudova Arabija, ki ima pod svojo oblastjo južni del arabskega polotoka, je priznala italijansko cesarstvo in zasedbo Abesinije.

Šesti nemški državni kmetijski kongres se je včeraj začel v Goslaru. Začetni govor je imel minister za poljedelstvo Darre, ki je pozdravil zlasti zastopstva avstrijskih in švedskih kmetov.

Predsednik angleške vlade Chamberlain in zunanji minister lord Halifax sta včeraj po prvih razgovorih s francoskimi državniškimi odločili v hotel Maurice, kjer prebivata bivši angleški kralj z ženo.

Vse nemške, italijanske in japonske radijske postaje bodo danes od pol enajstih do pol dvanajstih prenašale govore zunanjih ministrov Ciana, Ribbentropa in Arita, v proslavo, odkar je, bila med Italijo, Nemčijo in Japonijo podpisana pogodba proti Kominterni.

Angleška vlada je odgovorila japonski, da se ne more zadovoljiti z japonsko spomenico, ki pravi, da Japonci ne bodo dovolili obnovitve mednarodnega plovnega prometa po reki Jangceju.

Obsežna nemška vohovska organizacija, katero je odkrila danska policija, je imela svojo podružnico tudi na Švedskem. Sedež vohunske družbe je bil v danski prestolnici Kopenhagenu.

Veliko pregovaranje o Palestini in o položaju tam je bilo včeraj v angleški poslanski zbornici. V imenu vlade je govoril državni podtajnik MacDonald, ki je dejal, da si vlada z vsemi silami prizadeva, da bi palestinsko vprašanje zadovoljivo rešila in deželo pomirila. Poslanci so dajali različne predloge, katere pa bo težko uresničiti.

Pariška mestna občina je sinoči priredila angleškima ministroma svečan sprejem, na katerem je o pomenu franc.-angleškega sodelovanja govoril predsednik angleške vlade Chamberlain.

Angleška vojska ima danes petkrat toliko topov, kakor jih je imela v začetku lanskega leta, je povedal vojni minister Hore Belisha v svojem govoru, ki ga je imel včeraj v Neveportu.

Poljska vlada je razpustila vse framaonske lože in organizacije, j'm zaplenila arhive ter imovino. O tem poroča tudi ljubljansko »Jutro«, ki je zdaj drugič priznalo, da so res framaconi na svetu, kar je vse do zadnjega tajilo.

Načelnik romunskega generalnega štaba v Belgradu

Belgrad, 25. nov. m. Včeraj se je v Belgradu mudil načelnik romunskega generalštaba, general Jonescu. Na kolodvaru ga je pozdravil načelnik našega generalštaba general Simović s svojima dvema pomočnikoma. Popoldne je naš generalni štab priredil banket v hotelu »Srbski kralj«, zvečer pa je priredilo večerjo romunsko poslanstvo v hotelu »Bristol«. Šef romunskega generalštaba se je še sinoči odpeljal v Atene, kjer se bo udeležil sestanka šefov vseh generalštabov držav Balkanskega sporazuma.

Južnoafriški vojni minister bo obiskal tudi Italijo

Berlin, 25. nov. o. Južnoafriški vojni minister Pirow bo v soboto odpotoval v Italijo in bo dopel v nedeljo v Rim, kjer bo gost italijanske vlade. Za svojega bivanja v Rimu bo sprejet pri Mussoliniju in bo imel več važnih razgovorov z zunanjim ministrom Cianom.

Zakon o zaščiti države na Poljskem

Varšava, 25. nov. AA. Havas. Včeraj je bil v uradnem listu objavljen ukaz z besedilom zakona o zaščiti države. Za hujskanje delavstva, da naj stavka, je predvidena kazen ječe do pet let. Prav tako bodo lahko s kaznijo ječe do 2 let kaznovani tisti, ki bodo širili lažne vesti o državni. Kdor bo širil škodljive vesti o poljski valuti, bo kaznovan z ječo do treh let. Izvozniki, ki bodo prodajali v ječo do treh let. Izkaz dovoljuje notranjemu ministru, da lahko prepove radioposlušalcem poslušati tuje radijske postaje.

Naročajte Slovenski dom!

Rakovica - prva avtomobilska tovarna

Finančni minister napoveduje nov razmah naše industrije

Belgrad, 25. novembra. Na včerajšnji proslavi 10 letnice obstoja tovarne motorjev v Rakovici, katere se je udeležil tudi predsednik vlade dr. Milan Stojadinović, je imel finančni minister Dušan Leticia govor, iz katerega posnemamo med drugim:

Naše narodno gospodarstvo se je moralo po zedinjenju predvsem na znotraj urediti in usmeriti, a šele potem stopiti v redni stik s tržišči onstran meje. V kolikor je bila ureditev domače proizvodnje dobrin podprta z zaščitno carino in politiko javnih dobav, za toliko je bilo jugoslovansko gospodarstvo v svojem prvem razvoju ovirano zaradi raznih upravnih ukrepov in notranjem prometu, a še bolj v prometu preko meje. Umetno vzdrževani tečaj valute so v največji meri omajali trdnost našega mladega gospodarstva. Pred koncem leta 1922 je prevzel resor državnih financ mladi dr. Milan Stojadinović. S pomočjo zunanjih posojil umetno vzdrževali kurz dinarja je bil vržen na mesto, ki mu je dejansko pripadalo. Naša proizvodnja se je začela močno razvijati. Povečani izvoz nam zagotavlja priliv deviz in krepitev narodne valute. Te zdravne smeri narodne gospodarske in valutarne politike so ostale vodilne poti naše gospodarske politike vse do velike gospodarske krize. In glej čudo: tudi v tem novem, še težjem gospodarskem položaju je bil dr. Stojadinović tisti, ki je bil poklican izvesti operacijo na težko obolelem gospodarskem organizmu.

Nato naštevati minister Leticia vrsto ukrepov, s katerimi je vlada obnovila naše gospodarstvo.

Vlada dr. Milana Stojadinovića pa se ni omejevala samo na to prenavljajoče gospodarsko politično delo. Vlada je posvetila svojo posebno pozornost politiki nacionaliziranja že obstoječe, kakor tudi razširitvi naše domače proizvodnje. S podporo tuje prijateljskega kapitala se je vladi dr. Milana Stojadinovića posrečilo zagotoviti naši državi proizvodnjo elektrolitičnega bakra, rafiniranega svinca, cinka in aluminija. Zato so zgovorne priče Bor, Lozovac, Treptča in Sabac. S to novo proizvodnjo so zagotovljene mnoge naše narodne koristi, kakor tudi razvoj nadaljne predelovalne proizvodnje. Tu di politika nacionaliziranja naše domače proizvodnje je zabeležila vrsto posebnih rezultatov. Rakovica je od leta 1935 čisto jugoslovansko državno podjetje. Od 15 milijonov osnovnega kapitala se je to državno podjetje danes razširilo v podjetje s 60 milijonsko glavnico. Od svoje začetne delavnosti, ki se je omejevala na sestavljanje v inozemstvu izdelanih sestavnih delov motorjev, kakor tudi na popravila motorjev, se je Rakovica poslej razvila v podjetje, ki more dobavljati za naše letalstvo tehnično komplicirane motorje. V doglednem času nam bo Rakovica zagotavljala tudi proizvodnjo avtomobilov. Zato se bo povišala glavnica, ki je zanjo denar že zagotovljen.

Minister Leticia je svoj govor zaključil s pozivom na vse tovarniško uslužbenstvo, naj zaupa vladi, ki bo zagotovila našemu gospodarstvu nov polet.

Ljubljana od včeraj do danes

Preveč smo hvalili vremenarja, ki da se je premislil in ustavil že po dveh dnevih dež. Včeraj zvečer je bilo še prav lepo, vsi smo se nadejali, da bo danes spet lepo. Ko pa smo se zjutraj zbudili, smo zaslišali staroznano šumenje. Dež se je naenkrat vrnil; stvar je sumljiva, zdi se, da bo zdaj daljša naš gost.

Dvajsetletnica Jugoslavije

Snoči ob pol šestih so se zbrali na magistratu na povabilo mestne občine ljubljanske zastopniki vseh ljubljanskih kulturnih, telesnovzgojnih, bojevnih, gasilskih in narodnih organizacij. Posvetovali so se, kako bi v Ljubljani čim slovesneje in učinkoviteje proslavili dvajsetletnico, odkar žive Slovenci, Hrvatje in Srbi v skupni svobodni državi Jugoslaviji. Seji je predsedoval občinski svetnik g. Andrejka, ki je z daljšim nagovorom pozdravil vse navzoče, spregovoril o naši državi, ki zdaj po dvajsetih letih uživa ugled vsega sveta. Naglasil je, naj bo naša proslava mogočena dokaz naše ljubezni do države, za katero smo vsi pripravljeni, kadarkoli se bo pokazala potreba, darovati brez oklevanja tudi svoja življenja. Zborovalci so nato prešli k pretresanju posameznih predlogov. Pri tem so med drugim sklenili, naj bo mesto na večer 1. decembra slovesno razsvetljeno. Prireditelji bodo povabili tudi občane, naj ta večer kar se da lepo razsvetle in okrase okna pri hišah. Slavnostni spreved se bo ta večer na Vodnikovem trgu pridružil vojaškemu obhodu z več godbami in bo obšel vse mestne glavne ulice. Pred mestno hišo bo spreved nagovoril župan g. dr. Adlešič. Spreved bo imel v svojem sestavu tudi bakljado, ki se je bo udeleževalo veliko števil našega občinstva. Vsi prisotni zastopniki vseh naših organizacij so sklepe sprejeli soglasno, dali mnogo svojih pobud ter tehničnih nasvetov, tako da je prevladoval dojem, da bo letošnja proslava našega velikega praznika, Zedinjenja, najlepša in najveličastnejša med vsemi, kar smo jih bili do sedaj priredili v našem belem mestu.

Nesreče in nezgode

Reševalci so od včeraj do danes posredovali v enajstih primerih; večinoma je šlo za bolnike, ki so jih prepeljali v bolnišnico. Med temi prevozi pa je bil tudi eden, ki je značilnejši. Ob petih zvečer je bila klicana reševalna postaja na glavni kolodvor. Delovodja Lado Ankon je imel opravke na stekleni strehi glavnega kolodvora. Po nesreči pa se je pod njim vrlo steklo, Ankon je padel skozi luknjo na peronski tlak. Pri padcu se je hudo potokel po glavi, dobil pa je tudi težke notranje poškodbe. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico. Njegovo stanje je zelo kritično.

Ponoči so v bolnišnico pripeljali neko žensko, ki se je zastrupila z morijem. Zdjaj se ne vedo, ne kako se piše, ne od kod je. Do zdaj še ni spregovorila. Sin sirarskega mojstra iz Škofje Loke, 4letni Stanko Zrašek, je padel in si zlomil nogo. Pripeljali so tudi 12letno Vero Parkelj, ki je padla in se precej potokla, ter 12letnega Franca Lešnjaka, posestnikovega sina iz Gomiljske pri Smarju. Frant je hodil po gozdu, nenadoma pa je začutil v nogi bolečino. Kakor se zdi, ga je bil ustrelil kratkovidni lovski tat. Na jesen je te škodljive zalege v naših gozdovih vedno dovolj. Pred njimi ni varna ne divjačina, ne človek.

Novice s policije

V torek je bila iz kapele v križevniški cerkvi ukradena slika Marije z Jezuskom (ročna slika-riza); na sliki je bilo zlato vezeno z besedilom: »Bodi visoko hvaljena, deviška Mati tolažilnica« in začetnici A. Sch. Ljubljanska policija je spet začela pitka posebne sorte. Neki čistilec ljubljanske tramvajске proge je prišel na »izvirno« misel. Spoznal je nekega preprostega Ježena, ki mu je natvezil, da mu bo lahko preskrbel stalno službo pri cestni železnici. Seveda pa bo treba nekoliko »pomazati« občinske svetnike, ki so v upravnem svetu, direktorja in kontrolorje. Prekanjeni možak je iz Ježena izvelkel za to »mazanje« nič več in ni hotel biti. Zato se je deželan odpravil v Ljubljano in malo pobaral, kako se je njegovo »mazanje« kaj obneslo. Presneto je bil presenečen, ko je izvedel, da je njegov zanez prav pridno za-makal — saj pa je s šestimi jurji tudi lahko — svoje željno grlo. Policija je seveda takoj napravila potrebne korake. Čistilca je potpisala za zapale, kjer se bo zdaj lahko »mazal« s tekočino izpod pipe in premišljeval o tem, da bi bil storil prav, če bi ne bil tako »samaritansko« svojim bližnjim iskal »stalnih služb«. Na vse pa tudi že pridejo ljudje v današnjih časih!

Gradnja cest v celjskem okraju

Celje, 25. nov.

Okrajni cestni odbor v Celju ima na programu gradnjo banovinske ceste od Sv. Jurija k Sv. Jakobu in na Rebre. Cesta bo dograjena leta 1939. Dograjen je že precejšen del, čaka le še odsek od Sv. Jakoba do že dograjenega odseka. Ta odsek meri približno 1.300 m. Posebno važna je gradnja nove ceste iz Vojnika v Smartno. Okrajni cestni odbor bo nadaljeval že dograjeno cesto Vransko-Prapreče takoj, ko bodo začeli graditi iz gornje-grajskega okraja naproti. Med najvažnejše ceste, ki jih gradi cestni odbor, spada prav gotovo cesta iz Ljubčnega k Sv. Tomažu in na Stražo. Sedanji cestni odbor je pod predsedstvom načelnika g. Alojzija Miheličiča začel graditi s prispevki okraj, cestnega odbora in banske uprave v skupnem znesku 1.250.000 din. Cesta veže naselja Ljubčno, Sv. Miklavž, Pristavo, Sv. Tomaž, Brezovico in višje ležeče kraje proti Gornjim Slemenom ter Dramlje z banovinsko cesto od Sv. Jurija na Dramlje, Goro in Špitalič. Gradnja te ceste je za kraje življenjskega pomena. Tod je mnogo lesa, ki pa je bil prav radi slabih prometnih zvez brez večje vrednosti. Nova cesta veže celjski in konjski okraj. Važna postavka v proračunu cestnega odbora je preložitve banovinske ceste od Sv. Jurija na Dramlje, na Goro in v Špitalič v odseku med Dramljami in Goro. Cesta je bila v omenjenem odseku skoraj neprehodna, vsaj za tovarni promet. Okrajni cestni odbor je pregledal teren in ugotovil, da bo cesto možno preložiti čez kraje Sveteljka-Straže-Sp. Slemenca-Gora. Zvezo dobi tudi Trnovlje preko Arcelina z Vojnikom po novi občinski cesti. Te dni bodo pričeli z delom za rekonstrukcijo občinske ceste Vrbe-Gotovlje-Sv. Peter, za katero prispeva okr. cestni odbor 220.000 din, banska uprava pa 110.000 din. V zelo slabem stanju je tudi cesta Parizlje-Polče-Gomilsko, ki bo zboljšana. Kredit je

že odobren (180.000 din). Za to cesto prispeva okr. cestni odbor dve tretjini, banska uprava pa ostane. Tudi Frankolčanom, ki so letos dobili novo cesto Frankolovo-Bukovje, je okr. cestni odbor na intervencijo g. A. Miheličiča ustregel še z gradnjo nove ceste Bukovje-Rove. Za izboljšanje cestišč na progi Celje-Grobelno in Celje-Laško je okrajni cestni odbor izdal velike vsote. V celjskem okraju so še nekatere banovinske ceste nujno potrebne izboljšanja. Bo pa tudi to v kratkem urejeno. Okrajni cestni odbor je prispeval občini Sv. Jurij ob Taboru za gradnjo mostu, ki veže občinsko z državno cesto, 50.000 din. Ob desnem bregu Savinje bodo zgradili cesto do levškega mostu; vezala bo kraje na desnem bregu Savinje z državno cesto. Med važne ceste, za katere je že sprejmljen potreben kredit 600.000 dinarjev, spada občinska cesta od Sv. Jurija pri Celju na Ponikvo. Med največje postavke okr. cestnega odbora pritevamo lahko vsoto 1.800.000 din, ki so bili odobreni za gradnjo važne ceste iz Frankolovega na Dobro. Tudi Drešinja vas in Medlog dobita zvezo z novo cesto.

Iz navedenih dejstev lahko vidimo marljivo in neutrudljivo delo sedanjega cestnega odbora, zlasti njegovega načelnika g. A. Miheličiča, ki se še posebno veliko prizadeva, da ugodni potrebam celjskega okraja in posreduje na merodajnih mestih, da prihajajo prispevki banske uprave in cestnega odbora v fond za potrebna dela. Pri vseh delih so zaposleni domačini. Za vsa dela, ki smo jih bili našli, je bil odobren kredit 6.515.000 din. Na okrajni cestni odbor odpade 3.577.000 din, banska uprava pa bo prispevala 2.938.000 din.

Naročajte Slovenski dom!

da mi tega ni treba še posebej dopovedati.

Po teh sodnikovih uvodnih besedah je med kmeti vstal Mac Kenzie in dejal:

»V imenu nas vseh bo govoril polkovnik Chris Ferris!«

»Prav!« je dejal sodnik ter pomignil Ferrisu.

V popolni, napeti tišini je vstal stari Ferris. Videti mu je bilo, da se zaveda, kako važni so ti trenutki, ko stoji pred sodnikom in govori za svojo pravico in za pravico vseh tovarštev in njihovih družin. Bil je resen, miren, zbran in je

tehtal besede. Brez strasti ali sovraštva, toda z živim prepričanjem je začel:

»Kaj mi je prav za prav treba še govoriti? Kaj je, česar še ne bi sodišče vedelo? Slišali ste obe stranki. Pri enih gre za zlato, samo za zlato in za nič drugega. Saj jih poznate. Za nas pa sodni izrek pomeni življenje ali smrt. Mi imamo samo svojo zemljo. Nimamo hiš in bank in podjetij v San Franciscu, živeti moramo od tega, kar nam daje zemlja. Na tej zemlji so domovi naših družin. Stotisoče orolov nerodovitne zemlje smo s svojimi žulji spremenili iz gozdne puštinje v plodna polja. Na tej zemlji seje moje žito... s katerim se preživlja ves svet... Vsako leto je življenje milijona ljudi odvisno od našega dela. V imenu vseh, ki žive od te zemlje, bi vprašal samo nekaj:

Ali bo sodišče dopustilo, da bo en sam človek uničil nam vsem zemljo? In to oni delajo! Da, oni nam zasipajo polja z blatno, nam podirajo hiše, nam ubijajo ljudi! Prišli smo sem, ker zaupamo v postavo, ker verujemo v pravico, katero nam lahko daste. Verujemo v pravico tega sodišča in verujemo v božjo pravico...«

Ferris je končal, ne da bi bil kaj povzdignil glas. Govoril je brez nepotrebnih gibov, jasno in razločno. Ko je sedel, je dvorana zagrmela v navdušenem odobravanju.

Ferris se je obrnil in z očmi premeril vso dvorano, po kateri je donelo ploskanje, ki se ni hotelo poleči. Videl je, da vsi verujejo v zmago pravice tako trdno, kakor je verjel on sam.

(Foto Warner Bros.)

Predsednik sodišča Clayburn je bil miren, nepristranski, nepodkupljiv človek, kar mu je bilo videti že na obrazu.

Veliki dogodek iz življenja malega mesta!
LIL DAGOVER in PAUL HARTMANN
v krasni komorni drami

Premiera KINO MATICA 21-24 — Danes ob 16., 19. in 21. uri

Večerna elegija

Socijalistična zadruga v Mariboru na bobnu

Dražba „Prve delavske pekarnе“

Maribor, 24. novembra.

Leta 1898 je bila ustanovljena v Mariboru zadruga »Prva delavska pekarna«. Bilo je to socialistično združeno podjetje, ki je skrajša se uspevalo. Letos — pred nekaj dnevi — pa je prišla Delavska pekarna za svojo 40 letnico na boben. Pred okrajnim sodiščem se je vršila dražbena prodaja, na kateri je bila prodana pekarna z vsemi objekti in inventarjem ter stavbnimi parcelami vred. Vse skupaj je bilo ocenjeno na 839.943 din, najmanjši ponudek pa je znašal 419.971,50 din. Samo vključenih dolgov je bilo na podjetju 685 tisoč 210,50 din. Od tega je bila na prvem mestu vključena država z 243.000 din za neplačane davke. Na četrtem mestu je bil vključen zastopnik podjetja, znani socialistični advokat in kandidat dr. Reisman — kar je znak, da je presneto malo zaupal lastnemu socialističnemu podjetju, pa je svojo terjatev v znesku 30.000 din zavaroval z vključbo! Ostale terjatve so prijavili razni mlini in liferanti moke, kvasa ter drugih potrebščin in

pa OUZD. Veliko terjatev pa sploh ni bilo vključenih, dasi znašajo baje zelo znatne vsote. »Prva delavska pekarna« je bila nad leto dni pod prisilno upravo, preden je sedaj prišla na boben. Ker je bil pred licitacijo izplačan neki liferant moke z 20.000 din, je nastopila kot edini dražitelj socialistična zadruga »Delavske doma« v Mariboru, ki je kupila ves obrat za najmanjši ponudek — 419.971,50 din. Ker so samo vključeni dolgovi znašali — kot že omenjeno — 585.210,50 din, se bodo mnogi liferanti obrnili za nič manj kot 165.239 din, v resnici pa bo ta vsota še dosti večja, ker — kot omenjeno — veliko terjatev ni bilo zavarovanih z vključbo. Zanimivo je, da je bil predsednik tega pekarskega združnega podjetja neki ključavničar, ki je leta 1934 ob priliki socialističnega puča pobegnil iz Avstrije. Knji-govodja zna samo nemški — kar je tudi pokazal na sodišču, kjer bi bil moral tolmačiti pravila, pa je dejal, da jih ne razume... »Prva delavska pekarna« v Mariboru in njena usoda je lep primer socialistične gospodarske umetnosti...

Železničarski šahovski turnir v Mariboru

Maribor, 24. novembra.

V torek se je končal šahovski turnir mariborskih železničarjev. Klubski prvak za leto 1938 je postal Kuster, ker je dosegel 11 točk. Drugo nagrado je prejel Peče z 9 in pol točkami, tretjo Ante z 9, četrto si delita Reinsberger in Lukeš sen. z 8 in pol, šest, sedmo in osmo mesto si delijo Ruper, Mišura in Marvin s 7 in pol, sledijo Sket in Skala s 6 in pol, Lukeš jun. s 5 in pol, Vodušek in Geiger z 2 in Karlo brez točke. Turnirju, ki se je odigral v vzornem redu, bo sledil kmalu drugi in sicer dvokrožni med osmimi prvoplasiranimi.

Dostava pokopnin v Ljubljani

Nekdo je v nekem ljubljanskem dnevniku izrazil željo, naj bi se pokopnine za december izplačevale s strani pošte že 30. novembra, ker je 1. december državni praznik. Želja je bila naslovljena na pošto, pa je ta naslov zgrešen, ker je izplačilni rok 1. decembra določen od finančne uprave. Pošta mora tedaj to upoštevati ter pokopnin pred tem rokom ne sme izplačevati. Ker pa je 1. decembra dostava pošte preprečena, se morajo pokopnine dostaviti potem šele 2. decembra. — Pošta Ljubljana 1.

Filmi

Pustolovštine Marka Pola (Kino Union). Prav radovedni smo bili, kako je Američanom ta stvar uspela. Ogledali smo si jo in ugotovili, da je prav ameriška, pa ne v zelo pozitivnem pomenu. Američanom stvari take vrste ne leže. Takele zgodbe so zanje privlačne zaradi fantastike, skrbijo jih pri obdelavi le, kako bi spravili v film čim več napetega dejanja, krvelošnosti, malo idile in ljubezni. Režiser Arclie Mayo je po Sherwoodovem odskem delu napravil film, ki je po vsej svoji koncepciji operetno lahkomisel. Vzdušju takratnega časa, študiju značajev in razmer na vzhodnih dvorih ni posvetil menda res niti najmanjšega študija. Iz Marka Pola, raziskovalca, resnega in neustrašnega moža, se je izcimil nekakšen možic, ki sam prav za prav ne ve, po kaj in kako je prišel na vzhod. Vladovali in oblastniki so brez izrazni kakor v povestih za otroke. Odlično seveda igra naš stari znanec Gary Cooper in njegova partnerica Sigrid Gurie, na katero so ameriški producenti prav v tem filmu postali pozorni. — Zdjaj so ji že zaupali glavno žensko vlogo v ameriški verziji filma »Pepé le Moko«. Gradnje so velikopotezne in izvedene z ameriško iznajdljivostjo in tehnično dovršenostjo.

Zrnca izpod Konjske gore

Slivavka in parkljekva sta se pojavili v Slov. Konjicah in sicer v hlevih kneza Windischgrätza, kjer je obolelo 23 glav. To je prvi primer obolenja na slivavki in parkljekvi v slovenskem konjskem okraju. Oblasti so zaradi preprečenja razširjenja izdala enake ukrepe, kakor drugod. Naših živinorejcev se je polastil silen strah pred boleznijo, kar je povsem upravičeno.

»Alia« bo ustavila obrat? Med delavstvom tukajšnjega podjetja »Alia«, industrija platnenih čevljev, se že dalj časa širijo vesti, da bo v doglednem času ta obrat ukinjen in baje premeščen v Ptuj. Čeprav resničnost teh glasov ne moremo kontrolirati, se nam vendar, zaradi trdovratnosti, s katero se širijo, zdi, da govorice niso brez vsake podlage. Nekaj pred nedavnim začasno odpuščenih delavcev je že dobilo delo.

Za volitve vlada povsod v slovenskem konjskem okraju veliko zanimanje ter moramo reči, da že mnogi z nestrpnostjo pričakujejo 11. december. Za zmago JRZ se tukaj ni bati. Onim pa, ki se svoje dolžnosti ne bodo zavedali, moremo reči z besedami dr. Korosca — naj jim Bog odpusti grehe. Narod jih jim ne bo nikoli odpustil.

Zaščitimo rokodelske pomočnike! Med mnogimi brezposelnimi, ki dan za dnem gredo skozi naš kraj, je zlasti veliko število rokodelskih pomočnikov: mizarjev, kolarjev, kovačev, slikarjev in drugih. Mnogi od teh so zelo inteligentni fantje, ki ti na različne načine pripovedujejo svoja mnenja o važnih zadevah svojega stanu. Posebno obžalujemo, da se v času, ko je že toliko pomočnikov brez dela, sprejemajo javenci v zaposlenje; ti potem samo povečujejo število nezaposlenih. Nekateri delodajalci gledajo, da se pomočnika, ki se je izučil, čimprej znebijo; kajti javenec je po poldrugem ali drugem letu učenja že toliko vpeljan, da lahko opravlja isto delo kot mlajši pomočnik — brezplačno. Ta številna dejstva so res obžalovanja vredna, ker so navade spekulacije. Brezposelni pomočniki so največje opozorilo, naj se sprejemanje javencev v vse stroke do skrajnosti omeji, da bodo izučeni našli svoj kraj. Tudi šumarstvo bo treba z močeno roko zatirati, da ne govorimo o raznih mazatih, ki jih je ponekod vse polno.

Warren Duff — Robert Buckner:

SADOVI ZEMLJE

Roman s slikami

35

»Kaj nisi vedno govorila, da morava biti midva složna?«
Pokimala mu je in ga hvaležno pogledala. Ni mu rekla niti besede, bila mu je samo neskončno hvaležna. Videla je, da se je odločil, da se bo tudi on vrnil domov.

Prevzela je go globoka, tiha radost, katere ni že več pričakovala: Lance se bo vrnil domov skupaj z njo. Vrnila se bosta k očetu, na domačo zemljo in k njenim sadovom. Na zemljo, ki obilno poplavlja znoj ljudem in vrača ljubezen z ljubeznijo.

Po obrazu se ji je razlil srečen smeh. Lance je zdaj vstal, dvignil roko, se ji nasmejal in dejal:

»Saj sva bila midva vedno složna, kaj, dekletce?«

Objela sta se brez rame in odšla, trdno odločena, da ju ne bo nihče nikdar več ločil drugega od drugega in obeh skupaj od zemlje. Zemlja se je oglasila v njih s staro, večno pesmijo. Vračala sta domov in jo hvaležno poslušala...

Štirinajsto poglavje.

Pri zaslišanju.

Zvezno sodišče za okraj Sacramento, kateremu je predsedoval sodnik H. B. Clayburn, je bilo danes nenavadno živo. Tožba kmetov iz doline Sacramento je

nazadnje le pričakala svoj dan in prišla na vrsto pred najvišjim sodiščem.

Prve razprave so z ogromnim zanimanjem poslušali vsi, tako kmetje, kakor zlatokopi iz Tenspota, a nič manj tudi lastniki rudnikov sami. Saj je šlo vendar za važno načelno razsodbo.

Razpravna dvorana je bila polna. Razen Chrisa Ferrisa, Sereninega očeta, so bili v dvorani zbrani tudi vsi kmetje iz doline Sacramento. Družbo je zastopal njen odvetnik dr. Crouch. On naj bi pred sodiščem branil pravice kapitalistov iz San Franciscu...

V dvorani je vladala grobna tišina, ko je sodnik Clayburn zasedel vzvišeno mesto za sodno mizo. Sodnik je bil človek mirnega, negibnega obraza. Videti mu je bilo, da ga nobena stvar ne more spraviti iz pravega tira. Imel je visoko, lepo čelo, po katerem se je dalo sklepati, da je odločen. Obraz je imel miren in pošten — skratka, že na zunaj je bil videti tak, kakršnega mora biti pravi sodnik, v katerega imajo zaupanje vsi, ki iščejo pravice.

Sodnik se je vzravnal na sedežu, udaril s palčico po mizi v znamenje, da se je razprava začela, ter dejal:

»Današnja razprava in zaslišanja so zelo važna. Zato opozarjam vse, ki ste tu v dvorani, da se tega zavedate in da se temu primerno tudi vedete. Mislim,

Od tu in tam

Včeraj je skupina opozicijskih prvakov v Belgradu izročila listo dr. Vladka Mačka kasacijsko-mu sodišču v potrditev. Sodišče mora v roku treh dni izreči, če je lista pravilno sestavljena ali ne. Ljubičeva lista, ki je bila prva vloženja, je bila včeraj od sodišča potrjena. Ljubič postavlja svoje kandidate v 242 okrajih, a na Mačkovi listi je vsega skupaj 1012 kandidatov. Včeraj je kasacijsko sodišče potrdilo tudi listo JRZ z nosilcem dr. Milanom Stojadinovičem. Tako bodo torej na volitvah nastopile tri liste.

Letaki in brošure za abstinenec vseh pravih Hrvatov so se pojavili v Zagrebu in okolici. Letaki so tiskani v tisti tiskarni, v kateri se tiska list »Nezavisnost«, glasilu hrvaških frankovcev. Nezadovoljnost pravijo, da morajo Hrvatje izbirati med dvema odločitvama: med načeli Starčevića in med Živkovičem, Jevtičem in Veljo Popovičem. Treba je pretrgati vse zveze z JNS, nakar bodo Hrvatje volili dr. Mačka.

Mirno in brez razburjenj poteka volivna borba za decembrske volitve. Politična kronika sicer beleži vsak dan po več deset shodov in sestankov, vendar pa do krvavih dogodkov in drugih v prejšnjih volivnih borbah neizogibnih dogodkov še ni prišlo nikjer. Dobrih štirinajst dni, ki še preostanejo do volitev, bodo vsi kandidati porabili za živahno agitacijo. Zaradi tega je pričakovati, da se bo zlasti pomnožila podrobna agitacija, v prvi vrsti od osebe do osebe.

Družba »Jugoslovansko jeklo« je že začela prevzemati vsa rudarska in topilniška podjetja v Bosni od države. Obenem se je začela popolna reorganizacija podjetij. Razširjena je električna centrala, ki bo oskrbovala z električno strujo rudnike in topilnice v Brezi, Varešu, Kuknju in Zenici. V Zenici so postavili nove velike topilniške peči, v bližini Sarajeva pa bodo zgradili še veliko kovačnico. Strenjenost podjetja gre za tem, da se Jugoslavija v nekaj letih popolnoma osvobodi uvoza jekla in vseh železnih kovinskih izdelkov. Računajo, da bo Zenica v vsej svoji kapaciteti izrabljena že prihodnje leto.

Proti previsoki ceni električnega toka so začeli stavkati prebivalci v Našicah. Tamkajšnja elektrarna, edina v kraju, je navajala cene toka, ne da bi mogli potrošniki kaj odločilnega storiti proti temu. Slednjič je ogorčenje privedlo do sklepa, da bodo vsi potrošniki nehali rabiti tok in bodo razsvetljevali svoja stanovanja rajši s petrolejkami. Obenem so sestavili poseben odbor, ki se bo pogajal z lastnikom elektrarne za znižanje cene toka. Pravi, da je elektrarnar postal že bolj mehak...

Neverjetno telesno odpornost je pokazal 38-letni Bosanec Milan Vrekić iz Briča pri Tesliću. Vrekić se je bil stregel s svojim sosedom Trivunovičem, ki mu je z nožem preprečil trebuh, da so se mu pokazala čreva. Vrekić se je kljub temu privlekel do doma, zajahal konja in krenil do Teslića, ki je 70 km oddaljeno od njegove vasi. Dva dni je jahal do Teslića, kjer je sedel na vlak in se odpeljal do Dervente. Od tam je moral spet peš do bolnišnice, kjer pa ga niso hoteli sprejeti. Moral je ponovno na vlak do Slavonskega Bрода, kjer so ga takoj operirali. Zdravniki se čudijo, da se je krepki Bosanec mogel pripeljati s tako nevarno rano tako daleč. S svojo trdno naravo bo Vrekić po vsej verjetnosti ušel smrti.

Najprej sta se streljala, zdaj se bosta po poročila. Sava Bogdanović iz Sarajeva se je bil zaljubil v dijakinjo trgovske akademije Borjano Kandurović in se hotel z njo kmalu za tem poročiti. Ker jima gmočne razmere niso dovoljevale poroke, se je zaradi zavlačevanja dekletova ljubica ohladila. Obojuni Sava je šel in dvakrat ustrelil v Borjano, nato pa se v seba. Kljub težkim ranam sta obdva ostala živa in sta po okrevanju sklenila, da se bosta poročila. Poroka bo v soboto. Namesto poročnega potovanja pa si bo moral ženin »privoščiti« brzkone nekaj časa zapora, kajti sodišče ga bo v kratkem sodilo zaradi poskušene umora in samomora.

Zverinsko je postopal s svojim očetom Sina Mikinač iz okolice Vinkovcev. Kmet Ivan Mikinač je imel edinega sina Sina, ki se je pa že zgodaj vdajal pijanosti in nemoralnemu življenju. Z materjo in očetom je silno grodo ravnal, ker ju je hotel nasilno pripraviti do tega, da bi nanj prepisala vse svoje imetje. Ker oče tega tudi na ponovno zahtevo ni hotel storiti, ga je sin tako premlatil in nazadnje še po tleh metel, da je obležal nezavesten. V bolnišnici mu niso mogli zaradi velike starosti pomagati ter je težkim ranam podlegel.

Razprava proti morilec in sokrivicem umora inženirja Baderja se je začela v Prokuplju. Pred tremi meseci je neki delavec ubil inženirja in mu odnesel 350.000 din, katere je nosil za izplačilo delavcev, zaposlenih na novi cesti. Preiskava je dognala, da so bili glavni zarotniki nekateri delavci — med njimi morilec Pajić — ter dva uradniki v podjetju inž. Baderja. Eden teh uradnikov je jurist Kujundžić. Vsi obtoženci odločno tajijo svojo krivdo toliko bolj, ker sta pravega morilca Pajića ubila na begu dva kmeta in se polastila njegovega denarja. K ereti so takrat tudi ta dva kmeta hitro dobili in jima vzeli ves denar. Razprava bo trajala nekaj dni.

Namesto volka je ubil človeka, ki je kradel ovce, pastir Branišlav Matić iz Polja pri Zagubici. Dobrosav Danis je bil nepoboljšljiv tat. Sredi noči se je pripeljal do Matičeve staje in začel goniti na prosto ovce. Pes, ki se je nahajal v bližini, je začel lajati in zbudil pastirja, ki je bil prepričan, da se je priklatil volk, pograbil puško in etekel v stajo. Ustrelil je na slepo, ker je bila popolna tema. Na svoje presenečenje je zaslišal človeški krik. Ko se je uveril, da je ubil tatu, se je šel sam takoj javiti orožnikom.

V hipnotičnem stanju je ugotovila tatu žena Stefanija Šuranija v Somborju. V njeno hišo je bilo pred dnevi vlomljeno. Oblasti tatu niso izsledile. Zato sta se zakonca Šuranji zmenila, da bosta s hipnozno skušala ugotoviti tatu. Šuranji je uspaval svojo ženo, ki je dober medij, nakar je žena povedala, da je tatica neka ciganka tega in tega imena, ki bo ponovno prišla krast naslednjega dne. Domači niso verjeli napovedim. Ko pa se je ciganka naslednjega dne spet prikazala in hotela ukrasti drago preprogo, so jo prijeli. Priznala je tudi svojo prvo tatvino.

1.300.000 din je dala vlada za prenovitev in izpopolnitev senjskega pristanišča. Senj zaradi svoje neugodne lege propada, obenem pa so propadle tudi pristaniške naprave, ker jih nihče zaradi premalega prometa ni vzdrževal v redu. Meščani so se zaradi tega obrnili na vlada in zaprosili za podporo. Z dobljenim denarjem mislijo izvesti najnujnejša popravila in s tem spet dvigniti promet v pristanišču.

V ponedeljek, 28. bo v Unionu koncert Filharmoničnega društva Skladatelj Blaž Arnič o svojem delu

Ljubljana, 25. nov.

V ponedeljek bo v veliki dvorani hotela Union koncert, ki mu bo dirigiral znameniti L. Matačić. Na programu tega koncerta so tudi tri skladbe mladega slovenskega skladatelja Blaža Arniča.

Dobila sva se v ljubljanskem Ateneju — pri Košaku. Prišel sem kar brez izbiranja: »Nisem si še natančneje ogledal sporeda; kakšne stvari pa bodo prav za prav izvajali naši filharmoniki?«

Na prvem mestu je velika Bachova »Passacaglia«, na drugem Mozartova »Simfonija v g-molu«, na tretjem Musorgskega »Noč na golem brdu« (v Ljubljani je bila ta kompozicija pri zadnji izvedbi naslovljena z »Noč na Lisi gorici«), v zadnjem delu sporeda pa so tri moje kompozicije, in sicer »Ples čarovnic«, Adagio iz simfonije »Dumac ter Scherzo s finalom iz iste simfonije. »Dumac« je zdaj cela instrumentirana. Zadnjič je bil izvajan prvi stavek, Allegro, četrti stavek pa delam prav zdaj. Izdelal ga bom kot zborovski partijo na Zupančičev tekst. S tem bo zaključena ta moja simfonija. Držal sem se strogo simfonične oblike. V posameznih delih pa sem po vrsti podal (Allegro, prvi del, je Vam in našemu občinstvu že znan, o četrtem, zborovskem sem Vam že povedal, ostaneta torej še drugi in tretji, adagio ter scherzo s finalom) tole: v adagiu gre misel iz mirne idilike, iz »pesmi vetra in sonca na travici postopno do preobrata: nebo se zamrača, na osti nastni temi vpeljem vihar, v simboliki izražam, da prihajajo težki časi nad narod, bojna vihra divja, sonce se skriva, uima biča, sovražne sile besne. Zdi se, da je vsega konec, da je v tem nramolu narod zatoni. Nevihta mine, spet se zasmeje življenje. V adagiu prihaja ta živahnejši in razgibanjši del, anafonično pa spet prihaja stari motiv, neurje in atiske se vračajo. Iz vseh težav pa se ob koncu zmagovalno dvigne pesem našega rodu; pesem naše zemlje je v adagiu naslovljena ob analogni Zupančičev tekst. V Scherzu sem hotel prikazati življenjski ritem naše ožje domovine. Ritmično je zato zelo živahen, pizzicato dobite v njem. Delo je zajeto, delo trlic, kopačev, ženjic, drobna idilika in pastoral. Čebele na polju, žita, srebrne kapljice, ki padajo s kl in tako svojo pojo v posebnem ritmu in taktu (prav posebno se mi je vtisnil v spomin neki motiv, ki sem ga razbral, ko sem spomlad v Robanovem kotu poslušal — iz Luč ob vznožju Savinjskih Alp sem doma — kako so z ledenih tulev na skalne plasti cingljale in zvonile vodne kapljice). Morda bo vas in bralce zanimalo tudi, da sem drugo polovico Adagija skomponiral v Ljubljani, Scherzo pa v Parizu.

Kaj pa Vas je privedlo na misel, da ste skomponirali »Ples čarovnic«?

»Na »Ples čarovnic«, ki je zamišljen kot balet, sem začel misliti že v Parizu. Spomnil sem se bil na staro pripovedko, ki je v mojem rojstnem kraju, v Lučah, še zdaj živa. Takale je: Mladega vasovalca nobeno noč ni strelpo doma. Vsako noč je vasoval, še na večer Telovega se ni mogel vzdržati. Ta večer pa je — kakor pravi ljudsko iz-

ročilo — vasovanje velik greh. Pot ga je pripeljala v samotni kraj, o katerem je krožil glas, da je zaklet in da je tam že večkrat strašilo. Nena-doma so se na nebu zgornji oblaki od vseh strani; strupen piš je zavel. Od vseh strani so prestrašene-ga vasovalca obklopile čarovnice, ki so ga obkrožale vedno ožje, dokler ga niso segnale v nedotakljivi ris, kjer je moral plesati do rane zore. »Ples čarovnic« je oderska muzika, balet; nima pa folklornih motivov kot smo nekje brali.

Adagio traja približno 20 minut, Scherzo pa 25 minut. Ko bo vsa simfonija končana, bo lahko izpolnila ves koncertni večer, to se pravi, da bo trajala dobro poldrugo uro. »Ples čarovnic« traja približno četrto ure.

Ali je »Duma« Vaša prva simfonija?

»Prav za prav bi lahko dejal, da je peta. Simfonijo »Duma« sem bil skomponiral že pred leti, pozneje pa sem jo vso, ko sem si izpopolnil študij, temeljito prenovil. Prvotna »Duma« je bila bolj študijska, da sem spoznal in se vživel v elemente in v praktično kompozicijsko tehniko te muzikalne oblike.

Ali ne bi povedali, kaj je z drugimi Vašimi deli?

»Druga moja simfonija je »Te Deum«. En stavek iz te simfonije je bil izveden na koncertu v ljubljanski stolnici, in sicer antifona (adagio). — Tretjo simfonijo »Simfonična rapsodija« je dirigiral v Ljubljani Brezovšek. Četrta simfonija, ki sem ji bil dal naslov »Symphonia resurrectionis«, je bila izvedena na koncertu v ljubljanski stolnici. Peta pa je sedanja »Duma«. Od ostalih mojih del bi bila omenbe vredna: veliki orgelski koncert s spremiljavo trobil, Memento mori, ki je bil z orgelske partiture prirejen za orkester, trio za klavir, violino in cello (to stvar je v novi predelavi izvajal na Dunaju leta 1930 »Brandt-trio« s prof. Troštom, uvertura za veliki orkester, ki jo je leta 1931 izvajal znameniti dirigent prof. Nilius, godalni kvartet, ki je bil izvajal aprila meseca v Filharmoniji, razen teh pa še precejšnje število zborovskih, solističnih, komornih in drugih del. Trenutno pišem klavirski koncert večjega formata.

Ali mi ne bi hoteli zaupati nekaterih osebnih podatkov?

»Če želite, pa jih imejte! V kratkem je povedano vse. Rodil sem se v Lučah, skrajša sem študiral v Ljubljani, pozneje sem študiral na Dunaju. Na študijskem potovanju sem bil v Varšavi, letos pa v Parizu. Šel bi pa v tujino seveda še rad, saj si človek prav tam v veliki meri izpolni svoje znanje. Koncert, ki bo v ponedeljek zvečer, je prav za prav že moj peti koncert. Posebno sem vesel, da se je za ta koncert odzval povabilu naš najboljši dirigent, direktor belgrajske opere, g. Lovro Matačić, čigar ime je dandanes znano in priznано že v največjih evropskih glasbenih centrih.

Poslovil sem se od prijaznega mladega slovenskega komponista ter mu ob slovesu želim, da bi njegove skladbe na ponedeljskem koncertu doživele popoln uspeh.

„Musliman, bite zer!“

Ljubljana, 25. novembra.

Že na hodniku, pred dvorano št. 79, ko je čakal v varstvu dveh orožnikov z nasajenimi bajoneti, je vzbujal splošno pozornost in zanimanje vseh mimoidoših in mnogih poslušalcev. Srednje velik človek, suhljatega obraza. Na glavi čisto belo čepico in oblečen v belo, volneno, sicer nerodno sešito jetniško obleko. Vsi so občudovali lepo volno in mnogi so pripomnili: »Tako blago bi prav lepo pristajalo našim smučarjem za njih drese. Kako bi se postavili?« Drugi: »Tako uniformo naj bi dali vsem našim neboljencem!«

Beli človek je v spremstvu orožnikov napovedal okoli poldne vstopil v dvorano. Mirno se je vsedel na zatočno klopo. Poleg njega pa France Lipotnik, rojen 1904 v St. Lovrencu, občina Teharje, samski delavec, stanujoč v Dobravi pri Celju.

Senatni predsednik s. o. s. g. Ivan Brelih je najprej ugotovil osebne podatke belega človeka. Je to: France Godec, rojen 20. marca 1896 v Požegi, po poklicu trgovski zastopnik. Trdo lomi slovensčino in raje govori nemški. Naš jezik pa dobro razume. — Predsednik: »Kam pristojen?« V Fram pri Mariboru, ne? — Beli človek Godec je izvekel iz žepa kup papirjev in pomolil predsedniku dekret, da je pristojen v Eggenberg pri Gradcu, torej v Nemčijo. Zakaj je to napravil? France Godec je bil nedavno pred celjskim okrožnim sodiščem obsojen na 5 let robije in po prestopu kazni še 5 let na prisilno delo. Tega se pa vsak kaznjence najbolj boji. Zato mu je bilo sedaj veliko lažje na tem, da se je izkazal kot tuj državljan, kajti za nje ne more naše sodišče izreči prisilnega dela.

Predsednik je še nadaljeval: »Samski?« — »Da?« — »Imate kaj otrok?« — »Tri nezakonske,« je bil kratak odgovor. »Kakšne vere?« Rimsko katoliške? — »Aber naj. Musliman, bite zer.«

Godec je kot kaznjence bil že večkrat kaznovan. Je že trikrat v povratku. V mariborski kaznilnici pa delajo veliko razliko med povratniki in novinci. Dajo jim na zunaj posebne šarže. Novince dobi modro uniformo, na desnem rokavu eno črto. V drugi obojeni robijaš dobi rjavo rasevino in dve porti. V tretji ali večkrat na robijo obsojeni pa belo, volneno uniformo in tri porte ali pa še več. Godec velja v mariborski kaznilnici kot velika šarža. Bil je že večkrat obsojen na robijo, celo v nekdanji Avstriji na štiri leta, drugi pa trde, da celo še na več.

Ko je nastopil kazni robije v mariborski kaznilnici, se je letos prijavil na raport in je začel praviti o novih, še neodkritih njegovih pustolovskih vlomih na Gorenjskem. Sebe je ogradil in še nekdanjega svojega kompanjona Lipotnika, ki ga je k razpravi pripravljal orožnik.

Predsednik: »Godec, ste krivi, da ste izvršili dva vlom na Gorenjskem?« — Godec: »Ja!« In začel je pripovedovati svojo vlomilsko dogodivščino. V Mariboru v kaznilnici se je svoj čas spoznal z Martinom Lipotnikom, ki ga je avgusta 1930 obiskal na domu pri Celju. Prihodnje leto marca sta krenila s Francetom, Martinovim bratom na

potovanje. Hudo sestrada sta se privlekla v Ljubljano in od tu sta jo mahnila na Gorenjsko proti Kranju. V Spodnjem Bitnju sta 10. marca vlomila v trgovino Marije Hribnikove in ji odnesla bogat plen v vrednosti okoli 930 din. Nekaj dni pozneje, 15. marca, sta obiskala gostilno Antona Pogačnika v Podnartu. Mnogo jestvin in razno blago v vrednosti 1500 din sta tam pobasala.

Soobtoženi Lipotnik je odločno zanikal soudeležbo pri teh vlomih. Njemu so kraji po Gorenjskem popolnoma neznani. Tam še nikdar ni bil. Orožniki so poslali po odkritju vlomov pri Pogačnikovi tudi mere čevljev, ki so jih dobili v sledovih za vlomilec. Sodisce je odredilo, da so njima na razpravi pomerili čevlje. Lipotnikovi čevlji merijo 30 cm, Godecovi pa 27 cm. Godec šaljivo: »Aber bite zer? Das san erarische šue!« Sledovi čevljev pa so merili 23 odnosno 26 cm. Verjetno je bila udeležena pri vlovu kaka žensčina.

Državni tožilec g. Branko Goslar šaljivo: »V sedmih letih tudi noge zrastejo!«

Državni tožilec je predlagal obsodbo v smislu obtožbe.

Branilec ex-ovo dr. Fettich: »Godec trajno vamlja in trajno bo v breme pravosodnega budgela. Preživljati se drugače ne bo mogel, kakor da vedno vamlja. Hoče doseči, da še ostane v kaznilnici.«

Branilec ex-ovo za Lipotnika dr. Rejc je predlagal njega opustitev, ker dosledno zanika soudeležbo.

Godec je bil zaradi zločina dvakratnega vlom na Gorenjskem obsojen in se mu je kaznen zvišala od 5 na 6 let robije in na 5 let prisilnega dela. Lipotnik je bil zaradi pomanjkanja dokazov oproščen. Godec je kazni sprejel, protestiral pa je proti prisilnemu delu. Nasvetovali so mu, da naj vloži pri vodstvu kaznilnice primerno vlogo, ki jo bo potem sodišče vpoštevalo in morda v tej točki sodbo razveljavilo.

Športne vesti

1. decembra odigrata Zagreb in Belgrad svojo tradicionalno medmestno tekmo. Tekma bo v Belgradu. Belgrajčani se na to srečanje temeljito pripravljajo in so že določili svojo postavo, ki bo nastopila takole: Lovrić, Andjelković, Dubac, Lechner, Stević, Gjokić, Rakar, Arandjelović, Valjarević, Petrović in Glišović. Prvo letošnje medmestno srečanje Zagreba in Belgrada se je končalo v Zagrebu neodločeno.

Važna odločitev sodniškega odbora. Na zadnji seji nogometnih sodnikov je bil sprejet sklep, da se igralci, ki je bil enkrat izključen iz igre, ne sme več povrniti. Po dosedanjem običaju je smel igralec, ki je razrazil sodnika ali drugega igralca kljub izključitvi zopet igrati, če se je opravičil. Od sedaj pa velja načelno vsaka izključitev za ves čas igre. V bodoče bodo nogometni sodniki izključili vsakega igralca, ki bo na igrišču zmerjal z grdimi posviki svojega soigralca. Ta sklep je popolnoma na mestu.

Znamenitemu slovenskemu kirurgu, pokojnemu ljubljanskemu primariju dr. E. Slajmerju bodo v Ljubljani postavili spomenik.

Zobozdravniki v Berlinu so podarili 6 novih ambulansnih avtomobilov za zdravljenje na zobeh obolenih mladine v priključeni Avstriji.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempe- ratura v °C		Relativa vlažnost v %	Oblačnost 0-10	Vetar (smer, jakost)	Pada- vine	
		naš- veće	naš- manjše				m/m	vrsta
Ljubljana	766,2	9,2	5,6	88	10	NE ₁	0,3	dež
Maribor	768,4	13,9	4,0	80	10	0	—	—
Zagreb	763,7	14,0	-1,0	90	0	E ₁	—	—
Belgrad	765,6	11,0	-1,0	90	0	0	—	—
Sarajevo	768,2	9,0	-4,0	90	0	0	—	—
Vis	763,6	12,0	7,0	90	0	WNW ₁	—	—
Split	763,4	15,0	8,0	90	0	N ₁	—	—
Kumbar	761,6	16,0	8,0	60	0	NE ₂	—	—
Rab	764,5	15,0	9,0	90	3	ESE ₂	—	—
Dubrovnik	761,9	16,0	8,0	50	0	NE ₂	—	—

Vremenska napoved: oblačno in dež, kasneje zopet jasno in lepo vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včeraj do danes: Iz noči do 7,40 je bila gosta in nizka, nato do 9,10 srednja, dalje do 12 redka megla. Ob 9,15 je skozi meglo posijalo sonce, vendar pa se je popolnoma zjasnilo ob 12,10. Ves popoldan je bilo lepo in jasno vreme, le med 16 in 17 se je pojavila plast visokih oblakov. Zvečer in ponoči je bilo jasno, po polnoči pa se je pooblačilo. Danes ob 6,10 je pričelo rahlo deževati.

Koledar

Danes, petek, 25. novembra: Katarina.

Sobota, 26. novembra: Janez B.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komolar, Vič, Tržaška cesta.

Prosvetno društvo Trnovo uprizaro v nedeljo 27. novembra ob 8 zvečer na društvenem odru dramo v petih dejanjih »Prababice« v režiji g. Križnarja Ivana, ki obenem obhaja stoti nastop na trnovskem odru. Predprodaja vstopnic od 10 do 12 dopoldne.

Umetniška skupina slikarjev Gojmir Anton Kos, Miha Maleš in kipar France Gorše, ki je v oktobru z velikim uspehom razstavljala v Belgradu, priredi razstavo svojih del v decembru t. l. v Ljubljani. Začetek bo v nedeljo 4. decembra v Jakopičevem paviljonu, kjer bo razstava odprta do božiča.

Dne 21. novembra t. l. je bila pri pošti Sv. Tomaž pri Ormožu in pri pomožni pošti Polensak uvedena brzajavna in telefonska služba.

Veliki narodi so postali močni zaradi tega, ker skrbijo smoteno in načrtno za svojo krm v tujini. Če delajo ta veliki narodi, je razumljivo, da bi morali tudi mali narodi saj se z večjo skrbjo čuvati nad svojo krm v tujini. Malokateri narodi imajo toliko izseljenstva, kakor naš mali slovenski, zato je nujno potrebno, da se spoznamo z modernim načinom, kako obvarovati pred narodno izgubo našo bodočnost. O tem predmetu bo predaval na prihodnjem prosvetnem večeru v petek ob 8 v beli dvorani g. dr. Alojz Kuhar. Predprodaja vstopnic v Prosvetni zvezi, Miklošičeva c. 7.

Več honorarnih služb tečajnih učiteljev za pouk obvezne telesne vzgoje je razpisalo mestno poglavarstvo ter izide razpis v »Službenem listu« 26. t. m. Prednost imajo rezervni častniki, ki na športno telovadnem polju delujejo med mladino.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Petek, 25. novembra: Zaprtlo.

Sobota, 26. novembra: »Brezov gaj«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Nedelja 27. novembra ob 15: »Ženitev«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Ob 20: »Zene na Niskavuorijus«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Ponedeljek, 28. novembra: Zaprtlo.

Opera. — Začetek ob 20.

Petek, 25. novembra: »Aida«. Gostuje gdč. Vera Majdičeva. Izven.

Sobota, 26. novembra: »Roxe«. Premiera. Premier-ski abonma.

Nedelja 27. novembra ob 15: »Sveti Anton, vseh ljubljenskih patrona«. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol.

Ob 20: »La Boheme«. Izven. Gostovanje tenorista g. Josipa Rijavca.

Ponedeljek, 28. novembra: Zaprtlo

Nedeljska tekma bo najtežja

Tik pred zaključkom letošnje nogometne sezone bodo imeli prijatelji nogometa v Ljubljani največji športni užitek. Gostovanje Gradjanske je vedno za Ljubljano senzacija. Gradjanski si je s svojimi dobro plačanimi igralci ustvaril med ligaskimi klubi poseben renome in se povsem loči od ostalih klubov. Brez dvoma je Gradjanski najboljše ligasko moštvo, ampak samo kadar je v polni formi. Za letošnje meddržavno tekmo med Jugoslavijo in Poljsko je dal osem svojih igralcev in doseglj v Varšavi neodločen rezultat, torej prav tam, kjer je kompletna jugoslovanska reprezentanca pred letom dni katastrofalno izgubila z 4:0. Ta uspeh v Varšavi najbolj kaže, s kakšnimi naspotniki bo imela naša Ljubljana v nedeljo opravka. V letošnjih ligaskih tekmah Gradjanski ni vozil tako dobro kakor je kazalo. Dosedaj je namreč izgubil že štiri tekme. Toda vsi ti dosedajni neuspehi nikakor ne kažejo, da je morda letošnji Gradjanski izven forme. Običajno je ravno tako, da po slabih tekmah zaigra prav dobro. Za nedeljo se bo Gradjanski oborožil z vsem, kar mu je na razpolago, poleg tega pa grozi še s posebnim vlakom podžigalcev, ki naj bi mu v nedeljo pomagali proti naši Ljubljani.

Zadnja zasluzena zmaga Ljubljane nad zagreb-skim Haškem je dala tudi Gradjanskemu misliti, da najbrže v Ljubljani ne bo šlo tako lahko, kot se je mislilo.

Nedeljska tekma je za našo Ljubljano najtežja tekma, ki jih je dosedaj igrala. Z zadnjo ureditvijo moštva so naši doseglj dva lepa uspeha. Pregrupacija moštva kot je sedaj, se je pokazala za pravilno. Kakor slišimo, Ljubljana tudi za nedeljo ne bo menjavala svoje postave. To se nam zdi popolnoma prav. Zeleno le, da bi tudi prihodnje nedeljo zaigrala naša enajstorka tako kot je igrala proti Haški. To, kar je Ljubljana pokazala v nedeljo, je bilo dobro, in je zadovoljilo tudi najbolj nezadovoljne podžigalce. S tako dobro in do ekrajnosti premišljeno igro bo Ljubljana nudila tak odpor, da Gradjanski ne bo mnogo opravil. Ne samo toliko, zna se tudi dogoditi, da Gradjanski izgubi. Nedeljska tekma torej obeta najzanimivejšo letošnje srečanje v vsakem pogledu. Upamo, da bo tej zadnji ligaski tekmi naklonjeno tudi vreme, da ne bo deževalo.

POHIŠTVO!

E. ZELENA

tovarna pohištva, tapetništvo in vse stanovanjske opreme

MARIBOR, Ulica 10. okt. 5

Ob prenovitvi trdimo nam je danes mogoče po izredno nizkih cenah nuditi najnovejše modele spalnic, jedilnic, kaučev, madracov, preprog itd. Obrnite se zaupljivo na nas in prepričate se sami o nizkih cenah in solidni izdelavi.

Dobite pa tudi vse na obroke!

Babilon in njegov sloviti stolp

Res se je zgodilo, da „ni ostal kamen več na kamnu“

Slavno mesto Babilon je že dva tisoč let v razvalinah. Z njim vred pa je pokopan pod razvalinami tudi nekdanji slavni babilonski stolp, ki je stal sredi tega glavnega mesta starodavnega časa. Takratni človek je hotel dokazati, da njegova moč in um tudi nekaj pomenita. Hotel je postati vsemočnejši, enak nedosegljivemu Bogu, ki je vsemu svojemu stvarstvu postavil tudi gotove meje, preko katerih se niti najbolj popolni človeški um ne more nikdar povzpeti. In ta človek pred toliko tisoč leti je hotel zgraditi stolp, ki bi segal do neba, da bo s tem ključeval vsemočnejši Stvarnikovi. Hotel se je tudi enkrat za vselej obvarovati novega vesoljnega potopa, pred katerim bi lahko ušel v ta resnični »nebotičnik«.

Ponosnega Babilona zdaj ni nikjer več, in tudi babilonski stolp je izginil z zemeljskega površja. Zalostni ostanki tega mesta, katerega takratnemu sijaju, razkošju in bogatstvu se čudi ves današnji moderni svet, leže v puščavi blizu mesteca Hillah ob reki Evfrat, nekoliko južneje od Bagdada. Vse, kar je bilo nekoč zbranega v tem staroveškem velemestu, predstavljajo danes trije ogromni kupi razvalin. To so neke priče babilonske slavne preteklosti.

Marsikatero skrivnost davne preteklosti so moderni raziskovalci že pojasnili. Tako so pojasnili tudi babilonsko uganko. Pri tem raziskavanju so sodelovali tudi nemški znanstveniki in pomagali iz pozabljenih grobov spet »obuditi k življenju« nekdanji slavni Babilon. Učenjaki niti sami niso pričakovali, da bodo našli na kaj tako sijajnega. Nova odkritja so njihovo predstavlo o nekdanjem Babilonu čisto spremenila. Tolikšnega sijaja, tako visoke stopnje kulturnega udejstvovanja si niso upali niti zamisliti. Zato je razumljivo, da v trenutku, ko je pred njimi vstal pravi resnični oni svet nekdanjega velemesta, niso bili malo presenečeni.

Danes imamo po zaslugi neumornih znanstvenih raziskovalcev, ki niso imeli malo posla, popolnoma

jasno sliko nekdanjega Babilona

in slovitega stolpa, kjer je Bog zmešal ljudem jezike, da se niso mogli več razumeti. Učenjaku Koldeweyju se je posrečilo podati točno ono sliko, kakršno je imelo to mesto takrat, ko je bilo v največjem razvoju in sijaju. To je Novi Babilon, takšen, kot ga je zgradil kralj Nebukadnezar (604 do 561 pred Kr.). Prej je bilo veliko babilonsko kraljestvo od približno 1500 pr. Kr. pod oblastjo Asircev, še v davno prejšnjo dobo, okoli 2200 pred Kr. pa spada staro babilonsko kraljestvo. Nebukadnezar je bil velik vladar. Pod njegovo vladavo se je njegovo kraljestvo zelo okrepilo in je Babilon veljal za največje mesto tedanjega sveta. Razprostrlo se je na obeh straneh reke Evfrat in je imelo obliko velikanskega kvadrata, katerega ena

stranica je merila 22 km (skoraj pot od Ljubljane do Kranja). Obsegalo je približno 490 kv. km površine. To je približno še enkrat toliko kot današnji Dunaj. Okrog in okrog je bilo obdano z visokim zidom z 250 stolpi in sto vrati. Zid je bil tako širok, da sta po njem lahko vozila dva vozova vstric. Poleg tega obzidja je bilo znotraj še drugo. Čez reko Evfrat je bil zgrajen velikanski most. V bližini mostu je stala kraljeva palača, ki je bila obdana s trojnim zidom še posebej. Vse ta zid je bil lepo okrašen. Na njem so bili naslikani tudi najraznovrstnejši prizori iz lova in bojev. V bližini so bili »viseči vrtovi« na velikanski terasi, ki jo je podpiralo ogromno stebrovje. Na to teraso so nanosili toliko zemlje, da so v njej lahko rasla najmočnejša drevesa. Od severa je vodila v mesto sijajna cesta naravnost proti kraljevi palači pod velikanskim slavočkom.

Stolp visok 192 metrov

Kake pol ure hoda od tod, na vzhodnem bregu Evfrata, je stal babilonski stolp, svetišče boga Marduka, zaščitnika Babilona. Ta stolp se je dvigal 192 metrov visoko. Svetišče je stalo v tako imenovani sveti mestni četrti, ki je bila spet ograjena z močnim zidovjem v obliki kvadrata. Temelji tega svetišča so bili dolgi tudi 192 metrov, prav toliko, kolikor je bil stolp visok. Babilonski stolp si moramo torej predstavljati kot nekako kocko, nekako visoko poslopje, kakršna tudi danes grade po velemestih in so jim dali ime nebotičniki. Na južni strani je bil dostop na stolp. Najsvetejši prostori so bili čisto na vrhu stolpa. Tam je bilo tudi bivaljske babilonske boga. Ponoči je darovala tu babilonskemu bogu dopadajočo daritev mlada svenčica.

O Babiloneh je znano, da so kaj radi opazovali zvezde in iz njih prerokovali. Prostori te zvezdarne so bili tudi na vrhu stolpa, poleg »najsvetejšega«.

Mesto Babilon je v tedanjih časih gotovo štel najmanj milijon ljudi. Skozi obzidano mesto so tekale ravne ulice, ob njih pa so stale tri- ali štirinadstropne hiše. Mnogo denarja se je od vseh krajev stekalo v Babilon, trgovina je bila močno razvita. Od daleč, iz vseh tedaj znanih delov sveta so prihajali tja trgovci z najrazličnejšim blagom. Mnogo tujecev je je prihajalo v to velikansko mesto samo zaradi tega, da bi se na lastne oči prepričalo, če je res tako sijajno, kakor so o njem pripovedovali v vsem takratnem svetu.

Žalosten konec

Za časa Nebukadnezarjevega naslednika Naboneda je Babilonija prišla pod perzijsko oblast. Slabotni vladarji so zanemarili tudi sijajno urejeno pristanišče ob izlivu Evfrata in pustili, da ga je morsk pešak čisto zasul in napravil neuporabnega. Trgovske ladje niso moge več prihajati po

Japonske plesalke v Berlinu

Evfratu navzgor do mesta. Aleksander Veliki, ki je videl te kraje tedaj, ko se je vračal s svojega bojne pohoda v Indijo, je sicer sklenil regulirati pristanišče in Evfrat sam, vendar pa je prežgodaj umrl. Za časa njegovega naslednika pa je nastalo ob reki Tigris novo mesto Seleukia, ki je prevzela ves promet, ki se je prej stekal v Babilon.

Levja strahovlada v živalskem vrtu

Zverinjak, ki je tako velik kot vsa Belgija

Zdi se, da divjih zveri človek še ni tako daleč nagnal v skrite pušavske pokrajine, kot bi kdo utegnil sklepati že po tem, da se je v precejšnji meri posrečilo zgraditi ljudska naselja tudi tam, kjer je bila nekoč puščava. Že smo se navadili smatrati na primer Južno Afriko za silno civilizirano deželo in zato tudi v vsakem oziru varno pred napadi divjih zveri. Na drugi strani pa se zdi, da se tudi divje živali branijo tega človeškega preganjanja vedno bolj in postajajo čedalje krvoločnejše. Posebno bi lahko tako trdili o živalih vseh mogočih vrst, ki žive v velikanskem tako imenovanem Krugerjevem parku. Ta živalski vrt je približno tako velik kot vsa Belgija. Že od nekdaj so bili Južnoafričani od sile ponosni nanj. Živali v njem žive v prav takšnih okoliščinah, na kakršne so bile navajene, preden so jih privedli sem. Zadnje čase pa so se začeli ljudje, ki prebivajo tam okoli, vedno pogosteje pritoževati, da jim levi trgovci njihove črede. Nadzorniki živalskega vrta so kmalu ugotovili, da se

je tod začela prava levja strahovlada nad vsemi drugimi živalmi, ki jih imajo tam zaprte.

Lev prišel v hiso po svojo žrtev

Pred nedavnim sta prišla v Južno Afriko tudi dva Rodezija. Odločila sta se, da prebijeta noč v neki zapušteni koči. Bilo je to v bližini omejenega živalskega vrta. Ponoči je eden od njiju zaslišal nenadoma neko sumljivo šumenje nekje v bližini. V medlem svitu je opazil, kako je neznana pošast planila skozi okno in je nato spet vse utihnulo. Rodezije je brž pograbil puško ter se postavil k postelji svojega tovariša. Postelja pa je bila že prazna. Stopil je brž iz koče, tam pa se mu je nudi tako strahovit prizor, da jo je brž popihal nazaj v kočo in se dobro zabarikadiriral. Celo krdele levov je bilo zunaj in trgalo uboge Rodezija. Zjutraj so se poznali pred kočo le še krvavi sledovi.

Se z avtomobilom jim je komaj ušel

Levi so postali zadnje čase tudi mnogo bolj korajžni kot so bili prej. Upajo si celo na prometno cesto. Nek avtomobilist je naletel 50 km proč od Buluwayo na krdele levov. Med njimi je bilo tudi sedem hijen. Imel je sicer puško, toda le štiri naboje. Izstrelil je vse štiri, nato pa pogljal svoj avtomobil divje skozi družbo in na vso moč hupal. Živali pa se niso nič kaj dosti preplašile, pač so jo ucvrle kar za avtomobilom. Soferju se je komaj še posrečilo, da jim je ušel do bližnjega naselja.

Programi Radio Ljubljana

Petek, 25. novembra: 11 Solska ura: Naši izseljenci po Evropi (gđ. Julija Sušteršič) — 12 Iz naših krajev (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Rad. orkestra — 14 Napovedi — 15 Zenska ura: Zena v kiparstvu (ga. Mara Kralj) — 16.20 Sramni igrajo (plošče) — 16.40 Francoska (g. dr. St. Leben) — 17 Napovedi, poročila — 18.30 Nač. ura: Pogodovanje v Jugoslaviji (dr. Josip Balen, univ. prof.) — 19.50 Zanimivosti — 20 Koncert Rad. orkestra — 21.10 Klavirski koncert ge. Ducey Temmel-Belce — 22 Napovedi, poročila — 23.30 Angleške plošče.

Drugi programi

Petek, 25. novembra: Belgrad: 20 Gledališki prenos — Zagreb: 20 Igra, 20.30 Violina, 21 Odlomki iz opere »Boris Godunov«, 21.30 Narodne pesmi, 22.20 Tamburice — Sofija: 19 Beethovenov trio, 19.25 Verdijeva opera »Trubadur« — Varšava: 21.15 Filharmonični koncert — Trst-Milan: 17 Plesna glasba, 21 Simfonična glasba — Rim-Bari: 21 Opereta.

marmornat spomenik na italijanski razstavi »Avartarija«, ki so ga izklesali v duhu Mussolinijevih besed: »Tudi danes moramo še vedno, kakor nekoč v strelskih jurkih, spati na tonistric«

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Pri teh neredkih lovih na ljudi po karavanski sledi ga je spremljal, ker je bil navajen gozdnih steez, stari vojak Susu — in ženska, ki jo je bil nekoč našel v neki opustošeni vasi; imela je odrezana prsa. Postala je njegova najboljša strežnica. Bila je neutrudna in neustrašna pri svojem samaritanskem delu. Na svojih ekspedicijah v gozd z bratom Francoisom in z njegovim vodnikom je nosila na hrbtu košaro, da bi prinesla domov živo meso, ki ga leopardi še niso izvolili. Kar pa je rabil pripraviti in pomočnim sredstvom, da je izpeljal svoj načrt v dolinici, to si je izposil brat Francois od Antonia. Dobil je vse to, brez zadržke največkrat s pismenim nakazilom na Ferdinanda.

Majhna naselbina je vzbujala malo pozornosti, videla je v svoji sredi le redke obiskovalce. Od tod ni bilo mogoče ničesar odnesti. Bilo pa je tudi vsakomur prepovedano, da bi jo vzemirjal. Ostala je neke vrste mirovna ograda, neke vrste imperium in inferno za rešene nesrečnice in otroke, ki so tam živeli. V nekaj letih se je po naravnem razvoju razvilo gospodarstvo za samooskrbo, gospodarstvo, ki je bilo istočasno primitivno, samoraslo, zgodnje krščansko in skupnostno. Razen nekaj železnega orodja, nekaj vina zase in za sveti obred, nekaj blaga, moke in zdravil, brat Francois ni rabil ničesar drugega več, kot privilegij, da ga nihče ni smel motiti. Edina opozicija, ki jo je kdaj doživel, je prišla s strani Ferdinanda, pa še ta je bila bolj prijetna kot udarna.

Tako majhni so bili namreč tudi stroški, za katere je svečenik prosil, pa vendar so bili za Ferdinanda tako breme, da jih na noben način ni mogel kriti v svojih knjigah. Čeprav si je ta mešanec v svoji mladosti v Spaniji pridobil večji del zunanjih običajev civilizacije, je imel na tem vendarle zgolj dejanski interes. In ta interes je bil čisto primitiven in brezčuten. Če bi odšli njegove obleke, njegovo evropsko vedenje in njegove zares mojstrsko vodene knjige, je bil Ferdinand divjak. Ni vedel, kateri konti bi obremenili z majhno postavko, ki jo je od časa do časa nakazal na brata Francois. To ga je neprestano jezilo. Bil je že čisto pobit, da je končno moral za to stvar vprašati Antonia. Njegov posmehljivi predlog, naj bi odprl novo razpredelnico za »izgube zaradi delovanja Boga in sovražnika države«, ga je še bolj zmešal. Ko je sklepal svojo bilanco,

134

enostavno ni vedel, kaj naj počne s to sorazmerno majhno, pa vendar vedno naraščajočo postavko, ki je pomenila zanj izdatke, za čigar izravnavo ni bilo nobenega kredita. Kako je bilo mogoče kaj likvidirati, kar je ostalo vedno odprto in zmerom večje? Neki vzemirjujoči element se je naselil v navidezni red Ferdinandovega megleenega svetovnega nazora. Končno se je iz tega izcimil žuleči kamenček v njegovih možganih. Pa naj je majal z glavo, kakor je hotel, od rok mu ni šlo. Na spomlad 1799 je ta konto narasel do obsega 126 funtov, treh šilingov in šest pencejev. Upravitelj je sklenil, da bo vendar že enkrat svojo bilanco spravil na čisto in izkazal dobiček. Imel je svoj načrt. Začasno Antoniu o tem ni ničesar pripovedoval. On lahko počaka. Postavka je tekla pod označbo »začasno suspendirani konti«. Celo brat Francois ne bi mogel na noben način slutiti, da se je v tem nepomembnem dejstvu skrivala Nemezis za njegovo tiho dolinico. Prejemal je še naprej od časa do časa majhne denarje. Čeprav je bila ta pomoč zelo malenkostna, pa je vendar omogočila menihu, da je mnogo več dosegel, kakor bi bil sicer zmogel. Pa je bila zanj tudi stalno znamenje za to, da se Antoniu še vedno ni posrečilo popolnoma zatreti tiste polovice svojega bitja, o kateri je brat Francois zmerom upal, da bo nazadnje napravila celega moža. V treh letih, ki jih je prebil z Antonijem na Gallegovini, mu je postalo popolnoma jasno, kako srdit bo se je odigraval v notranjosti tega mladega prijatelja, boji, kateremu je njegova duša od prvega srečanja prisluškovala. Z leti se je ta neizreklika skupnost kljub vsem mukam, ki jih je skrivala v sebi, še poglobila, tako da brat Francois ni mogel nikoli pozabiti kajute »Ariostatic«.

Na dani je bilo tisoč malenkosti, ki so dokazovale. Svečenik se ni mogel odločiti, da bi pustil Antonia na cedilu. Če bi odšel, kakor je imel že večkrat v mislih, potem bi se ga bil lotil občutek, kakor bi bil on sam zapisal tisto besedo o izgubljenem upanju na vrata Gallegovine. Za temi vrati je živel ljubljani prijatelj. »Se ni izgubil, še ni izgubljen,« je šepetal.

Menih je bil edini izmed številnih Evropejcev, ki so prihajali na Rio Pongo. Imel je zadosti izobrazbe in občutovanja, da je razumel tragično ironijo Antonijeve usode. — V njem je bilo stremiljenje, da bi ljudi obogatil z rečmi, ki same zase niso imele nobene vrednosti. Videl je, kako je imel Antonio namen postati eden izmed fistlik, ki zapuščenih od Boga in ločenih od ljudi iščejo osamljenosti v tigrovini ne samo polnosti snovnega življenja, temveč tudi najvišje stopnje v razvoju duhovnih sil.

Antonijev obraz ga je sedaj, ko je opazoval dogodka na suženjskem kamnu, spomnil na obrazne poteze marsikaterega upov polnega mladega moža, ki ga je prej poznal. Spomnil se je mož, ki jih je bil, ko so se postarali, videl spremenjene ali preoblečene kot velike trgovce, finančnike, zvite duhovnike ali državne ministre. Vse živo in okretno na njegovih licih je postalo potem krepko in trdno.

Kar je bila nekoč moč uboštva, je bila sedaj sila strogosti. Tako je čutil tudi sedaj jasno, da bi opomine k usmiljenju Antonijeve usnice odklonile z dobrimi razlogi, ali pa bi jih odklonile z ozirom na spodobnost. Naivno smehljanje, ki se je nekoč igrakalo okrog njegovih ust kakor kak sončni žarek, ki pada skozi odprta vrata, je izginilo. Vrata so bila trdno zaprta. Brat Francois je vedel, da se morejo taki obrazi zjasniti spet le s posebnim božjim udarcem. Prosil je za ta udarec, pa vendar bi ga bil rad kljub temu odvrnil, kajti ljubil je moža, za katerega je molil.

Pravkar so odstranili s kamena kosček plahte, da je padel nanj snop belih sončnih žarkov. Kolikor bolj se je bližalo popoldne, toliko bolj pravokotno so padali žarki na črna telesa sužnjev, ki so v vrsti drug za drugim stopali na kamen. Bilo je zanimivo, da je potreba in nužnost, da se prodajo kar se le da dražje, potisnila vse postranske stvari v stran in dala poudarka osnovnim tipom človeškega značaja. Koketne ženske je bil en sam smehljaj. Plaho deklet se je zdelo, kakor bi vedelo, da je devišstvo njena največja aktivna postavka ter se je treslo od sramežljivosti kolikor ganljivo se je le moglo. Mladi pobije in dekci pa so plesali in vpili, da bi pokazali, kako veseli in poskočni so. Mandigonei, ki so jih v Havani najboljše plačevali kot hišne sluga, so se vedli že zdaj vdano ter bi bili takoj pripravljeni sprejeti boleči udarec s smehom. Matere so se priklopile nehoti k svojim dojenčkom. Bilo je najbolj prikladno, da so jim jih pustili, ko so stopale na kamen, ker so bile potem za vse, razen za otroke na svojih prsih, ravnodušne. Goli vojščak je gledal mrko okrog in kazal v rokah svoje zadnje orožje — tihi prezir. V Afriki, kakor povsod drugod, sta bila materinstvo in bojna čast edino, kar ni bilo napraddaj in kar se je ohranilo preko vse osebne nesreče. Tega vojščaka si je zagotovil Antonio začasno za svoje lastne čete na planitaji. Zagotovil si jih je, ko jim je vrnil njihovo orožje in prostost. Če je z njimi govoril, se je spet boljše počutil.

Ko se je sonce začelo približevati vršičkom pragozda na zapadu ter so njegovi vodoravni žarki z žgočo jasnostjo osvetljevali omizje trgovcev, se je dvignil brat Francois, stolil k dvema zavrženima, ki sta postala za zvitek tobaka in za nekaj smodnika njegova, ter ju odpeljal navzgor v svojo dolinico. Prvi je bil star mož in že skoraj popolnoma slep. Druga pa je bila jetična deklica, ki je od slabosti kar omahovala. Milosti, ki ju je bila obsijala, kar nista mogla razumeti. Zvonjenje Ave Marije v mali dolinici ju je spravilo v strah le zato, ker sta bila pozabila, kakšne vrste toni spremljajo brezskrbnost in zadovoljstvo. Kaj je zvon pomenjal, sta se morala pa šele naučiti.

Na sejmšišču so uredili še zadnje stvari tega dne. Vsoto, ki je pripadla posameznemu trgovcu, je Antonio napisal na kosček papirja, ki mu ga je izročil. Po eno kopijo je dobil Ferdinand. Njegov skladišče je ostalo pozno v noč odprto za izplačevanje v blagu.